

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการศึกษาสภาพแวดล้อมของ สถานศึกษาเป็นที่สนใจนิยมน้อย่างกว้างขวางเพราะผลที่ได้จากการศึกษาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาจะทำให้เข้าใจลักษณะของสถานศึกษานั้นๆ มากขึ้นสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอีกหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตัวผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญา สภาพแวดล้อมตั้งแต่ อาคารสถานที่ บริเวณ รวมไปถึงบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีประกอบการเรียนรู้ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียนจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษานั้นจะช่วยสร้างเสริมบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การเรียนการสอนและช่วยกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้ สร้างขวัญกำลังใจให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

การเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละคนนั้นจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ถึงแม้จะอยู่ในห้องเรียนเดียวกันก็ตาม ประสบการณ์กับการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดโดยประสบการณ์เป็นเครื่องมือ หรือวิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และผลจากการเรียนรู้ทำให้คนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ เมื่อมีประสบการณ์ที่ดีจึงทำให้การเรียนรู้เป็นผลสำเร็จและเป็นเลิศ ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เหมาะสมย่อมส่งผลดีหรือมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน^๑ ตามหลักการทางด้านจิตวิทยาที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากพันธุกรรมและสภาพแวดล้อม ในด้านต่าง ๆ เช่น การอบรมเลี้ยงดู การคบเพื่อน การสังคมหรือสมาคมกับบุคคลอื่น การศึกษา ประเพณี วัฒนธรรม สภาพทางภูมิศาสตร์ ที่อยู่อาศัยก็จัดเป็นสภาพแวดล้อมทั้งสิ้น^๒

สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเสริมศักยภาพเพิ่มพูนประสบการณ์ในตัวผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองและการพัฒนาสติปัญญาซึ่ง **เข็มเพชร บุลมไชย์และคณะ** ได้ให้ความเห็นว่า สภาพแวดล้อมคือ สิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์เป็นไปทั้งดีและไม่ดีก็ได้ การ

^๑เฉลิม พรหมคุณากรณ์, “ศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเขตการศึกษา ๑๒ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๓๙) , หน้า ๓๑.

^๒จรรยา โกมลบุญย์. (ม.ป.ป.), เอกสารประกอบการบรรยาย วิชาศึกษา ๕๐๓ จิตวิทยาพื้นฐานของการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๙) , หน้า ๓๑.

ดำเนินงานสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จและมีคุณภาพต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น คุณภาพของอาจารย์ คุณภาพของผู้เรียน บรรยากาศทางวิชาการ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้เรียนได้อย่างมีความสุขได้รับความสะดวก ปราศจากความกังวล สามารถศึกษาได้อย่างเต็มที่ ทั้งยังช่วยสร้างลักษณะนิสัยรวมทั้งสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม ถ้าเราเข้าใจอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ทำความเข้าใจและปรับปรุงให้ประสานสัมพันธ์และสอดคล้องกับสภาพต่าง ๆ ก็จะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ไปได้มากทีเดียว โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งคือโรงเรียน^๕

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ หมวดที่ ๔ มาตรา ๒๔(๕) ระบุให้สถานศึกษาดำเนินการส่งเสริมให้ผู้สอนจะต้องจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้^๖ โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจึงมีบทบาทมากขึ้นในด้านการให้ความรู้ทั้งด้านวิชาการ และการหล่อหลอมลักษณะนิสัยที่ดี อาชีพการงาน และสิ่งจำเป็นอื่นๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญประการแรกที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีเป็นหน้าที่โดยตรงที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับผู้เรียนทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่และ พัฒนาการทุกด้านของนักเรียนรวมทั้งเป็นตัวเร้าที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และ พัฒนาการด้านต่างๆ ของนักเรียน

นอกจากนั้นกิจกรรมหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่เอื้อให้ทุกคนต้องกระทำเช่น การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบวินัย ข้อบังคับ และการกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการเสริมประสบการณ์แก่ผู้เรียนให้เกิดความต้องการที่จะแสดงออกมาเป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพของตนเองโรงเรียนจึงเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่ง ในการหล่อหลอมเจตสำนึกนักเรียนเพื่อให้เติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อและจุดเน้นของกรมสามัญศึกษาที่กล่าวว่าบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ คุณธรรม อันพึงประสงค์

ดังนั้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนย่อมส่งผลให้บุคคลมีความรู้สึกที่ดี มีจิตใจที่ดี และมีการเรียนรู้สอดคล้องไปกับบรรยากาศนั้นๆ พร้อมทั้งจะทำงาน พร้อมทั้งจะเรียน

^๕ เข็มเพชร บุลมไชยและคณะ, จิตวิทยาทั่วไป, (คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, ๒๐๐๗), หน้า ๓๕.

^๖ อรรถพันธ์ประสิทธิ์รัตน์, รายงานการวิจัย: การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, (กรุงเทพมหานคร:ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน, ๒๕๓๓), หน้า ๓๗.

^๗ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา พ.ศ. ๒๕๔๒), หน้า ๑ - ๒๔.

เต็มศักยภาพ จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ ถึงความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนันทรีวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒ เพื่อนำข้อมูลที่สำคัญนี้ไปใช้วางแผนในการพัฒนาให้มีสภาพแวดล้อมให้เกิดความเหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อสมาชิกในสถานศึกษานั้นมากขึ้นเป็นประโยชน์ยิ่งๆขึ้นไป

๑.๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนันทรีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒

๑.๒.๒. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนนันทรีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ จำแนกตาม เพศ, อายุ, ชั้นปีที่ศึกษา

๑.๓. ขอบเขตการการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนันทรีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนันทรีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ ซึ่งมีขอบเขตเนื้อหาใน ๔ ด้าน คือ

๑. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร
๒. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่
๓. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน
๔. สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนนันทรีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ ซึ่งประกอบไปด้วย ๙๒๘ คน ดังได้แสดงไว้ใน ตารางที่ ๑.๑

๑.๓.๓ กลุ่มตัวอย่าง จากประชากรที่เป็น นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๓ ในโรงเรียนนันทรีวิทยา โดยใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ ที่ $\pm 5\%$ ได้จำนวน ๒๘๐ ตัวอย่าง จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ๒๘๐ คน ดังได้แสดงไว้ในตารางที่ ๑.๑

ตารางที่ ๑.๑ แสดงกลุ่มประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

	กลุ่มประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๔	๓๔๑	๙๐
นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๕	๒๙๙	๙๕
นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๖	๒๘๘	๙๕
รวม	๙๒๘	๒๘๐

๑.๓.๔ ตัวแปรตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

๑. ตัวแปรต้น คือ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา

๒. ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนันทวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒

๑. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร
๒. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่
๓. สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน
๔. สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนันทวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒เป็นอย่างไร

๑.๔.๒. เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมของโรงเรียนนันทวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒เมื่อจำแนกตาม เพศ, อายุ, ชั้นปีการศึกษา ควรทำเช่นไร

๑.๕ สมมติฐาน

๑.๕.๑ ศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนันทวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒แตกต่างกันอย่างไร

๑.๕.๒. เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนันทวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒โดยจำแนกตาม เพศ, อายุ, ชั้นปีการศึกษา ต่างกันอย่างไร

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนนนทรีวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ที่เกิดจากความรู้สึกประทับใจชอบ เห็นด้วย เป็นไปในทางบวก หรือเกิดจากความไม่ประทับใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย เป็นไปในทางลบ

๑.๖.๒ สภาพแวดล้อม หมายถึงลักษณะของสิ่งเร้าที่มีศักยภาพ ได้แก่ สิ่งของ วัสดุ สภาพการณ์ที่เป็นรูปธรรม นามธรรม แนวความคิด ความรู้สึก บรรยากาศและลักษณะบริเวณอาคารสถานที่และสิ่งต่างๆ ในโรงเรียน

๑.๖.๓ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสภาพแวดล้อม หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อบริเวณอาคาร ห้องเรียน บรรยากาศในการเรียนการสอน พฤติกรรมความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน การบริหาร วัตถุประสงค์การตอบแบบสอบถามของนักเรียนในโรงเรียนนนทรีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ แบ่งเป็น ๔ ด้านคือได้แก่

๑. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึงการดำเนินงานการบริหารของสถานศึกษารวมทั้งกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับที่มีผลต่อการประพฤติปฏิบัติตัวของนักเรียนและครู การจัดบริการทั้งทางวิชาการ และด้านธุรการ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับนักเรียน

๒. ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง ลักษณะสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ เช่น ห้องเรียน โรงอาหาร ร้านค้า ที่พักผ่อนการตกแต่งสถานที่และสภาพความปลอดภัย ความสะอาดของเก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์

๓. ด้านการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ พฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักเรียนและบรรยากาศการเรียนการสอนด้านการหรือลักษณะสภาพการจัดการเรียนการสอนหรือบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนเช่น วิธีสอน การวัด การประเมิน การนำเสนอข้อมูลอย่างเหมาะสม

๔. สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อน การพบปะสังสรรค์ เพื่อความบันเทิง การร่วมมือในการปฏิบัติงาน ความสนใจในกิจกรรมของนักเรียน ทั้งด้านวิชาการบันเทิงและกีฬา

๑.๖.๔ โรงเรียนมัธยมศึกษา สถานบันการศึกษาของรัฐที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑ - ม.๓) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.๔ - ม.๖)

๑.๖.๕ ครูอาจารย์ หมายถึง ผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาโรงเรียนนนทรีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒

๑.๖.๖ ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนผู้ที่กำลังศึกษาในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ ในโรงเรียนนนทรีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒

๑.๗ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ทราบถึงความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนันทรีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒

๑.๗.๒. ได้ทราบผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนันทรีวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต ๒ตาม เพศ, อายุ, ชั้นปีการศึกษา